

МИРАНДА – Ромска инклузија преку стручно образование

2021-1-DE02-KA220-ADU-000033517

*Активност 4.2 – Методологија за развој на
наставната програма за обучувачи во
стручното образование и*

Подготвено од AIS

Финансирано од Европската Унија. Сепак, горевнатите ставови и мислења се исклучиво на авторот(ите) и не ги одразуваат нужни ставовите на Европската
Европската Унија или Иврската агенција за образование и култура на Европската Унија (EACEA). Ниту Европската Унија, ниту EACEA не можат да се сметаат за одговорни за нив.

1. Цел и функција на Активност 4.2

Активност 4.2 ги преточува целите на учењето, темите и подтемите идентификувани во рамките на Активност 4.1 во структуриран и оперативен нацрт-наставна програма за обучувачи и персонал во стручното образование и обука. Целта на оваа активност не е самата да создаде содржина за обука, туку да дефинира како содржината ќе биде структурирана, подредена, распределена и подоцна развиена на кохерентен и педагошки исправен начин.

Нацрт-наставната програма развиена во рамките на Активност 4.2 служи како обврзувачка рамка за сите партнери. Таа ги одредува:

- тематскиот опсег на обуката, внатрешната логика и
- напредокот на учењето, поделбата на содржината во
- модули и единици, одговорностите на партнерите во
- развојот на содржината, основата за финалниот прирачник
- и сите пилот-активности за обука.

Се очекува партнерите строго да ја следат оваа методологија за да се обезбеди доследност, квалитет и преносливост на резултатите низ различни системи за стручно образование и обука и национални контексти.

2. Општ пристап кон развој на наставната програма

Нацрт-наставната програма се развива со пристап заснован на компетенции и модуларен пристап. Тоа значи дека учењето е организирано околу компетенции што се очекува да ги стекнат обучувачите и персоналот во стручното образование и обука, наместо околу апстрактни тематски описи. Секоја област на компетенции идентификувана во Активност 4.1 се преточува во посебен модул од наставната програма.

Наставната програма мора да биде соодветна за возрасни професионалци и затоа ги следи принципите на учење за возрасни. Таа мора да биде ориентирана кон пракса, рефлексивна и приспособлива за учесници со различни професионални улоги, како што се обучувачи, едукатори, советници и административен персонал. Описот на наставната програма мора да остане доволно флексибилен за да може да

се спроведе: како целосна програма за обука или како избрани самостојни модули во зависност од потребите на институцијата.

3. Нацрт-наставна програма

3.1 Преглед на курсот/програмата

- Наслов: Опис на наставната програма
- Опис: Описот на наставната програма служи како патоказ кој ги интегрира идентификуваните цели за учење и ги деталзира клучните теми, концепти и модули што се опфатени, поддржувајќи ги обучувачите во стручното образование и обука во развојот на компетенции и вештини.
- Целна публика: Тренери и наставници во стручното образование и обука
- Времетраење: 6 часа по модул / 1 недела
- Начин на реализација: Предизвик / Онлајн / Хибриден

3.2 Преглед и анализа на резултатите од проектот

Секој модул мора да биде внатрешно поделен на тематски единици. Овие единици се изведени директно од темите и подтемите дефинирани во Активност 4.1.

Партнерите мора да обезбедат дека:

- секоја подтема е јасно доделена на одреден модул и единица,
- ниедна подтема не е изоставена или дуплицирана низ
- модулите, внатрешната структура на модулите е доследна низ наставната програма.

Оваа внатрешна поделба подоцна ќе им овозможи на авторите на прирачникот да развиваат содржина поглавје по поглавје без двосмисленост.

3.3 Идентификација на клучни компетенции

Врз основа на наодите од Активност 4.1 и претходните резултати од проектот, партнерството ги идентификуваше клучните компетенции неопходни за едукаторите и персоналот во стручното образование и обука кои работат со Ромски ученици:

- I. Инклузивни и наставни пристапи насочени кон ученикот
- II. Превенција на дискриминација и несвесна пристрасност
- III. Техники за ангажман и мотивација во училницата
- IV. Разбирање на социо-економските бариери и ризиците од напуштање на образованието

- V. Прилагодување на наставните методи според различните потреби за учење
- VI. Соработка со посредници, семејства и локални заедници

4. Основни вештини за надградување

4.1 Креативност во инклузивното стручно образование

Креативноста во инклузивното стручно образование се однесува и на методолошките и на личните компетенции потребни за осмислување ангажирачки образовни процеси насочени кон ученикот. Тренерите треба да користат методи како што се визуелно учење, раскажување приказни, играње улоги, задачи за решавање проблеми, симулации, групна работа, учење засновано на проекти и практични стручни активности — при што креативноста е специфично поставена како алатка за зајакнување на учениците и нивната самодоверба.

4.2 Пишување и презентирање за инклузивна комуникација

Јасна, почитувачка писмена и усна комуникација е од суштинско значење во сите материјали за настава, извештаи, проценки, повратни информации и кореспонденција со семејството — особено за Ромските ученици и семејства кои може да се соочуваат со бариери поврзани со јазикот, писменоста или довербата. Тренерите треба да бидат способни да подготвуваат материјали приспособени за учениците и јасно да презентираат информации.

4.3 Квалификација за разновидност за обучувачи и персонал во стручното образование и обука

Разновидноста треба да се разбира како ресурс за учење, а не како предизвик. Во контекст на ромската инклузија, ова вклучува разбирање на специфични форми на исклучување како што се антициганизмот, стереотипите, ниските очекувања и институционалните бариери, како и препознавање на тоа како сопствената несвесна пристрасност на обучувачите може да влијае врз практиката.

4.4 Меѓукултурна комуникација во училиштата за стручно образование и обука

Меѓукултурната комуникација бара повеќе од свесност за културните разлики — таа бара почитуван дијалог, активно слушање, градење доверба и избегнување стереотипи. Клучни практики вклучуваат комуникација без осудување, јазик чувствителен кон конфликти, техники за медијација и комуникација со семејствата и заедниците.

5. Структура на наставната програма и логика на модулите

5.1 Дефиниција на модули

Наставната програма е поделена на девет основни модули, од кои секој соодветствува на главна тематска област идентификувана во Активност 4.1. Овие модули заедно ги опфаќаат сите претходно дефинирани цели на учење, теми и подтеми.

Модулите се дизајнирани да функционираат и самостојно и како дел од кохерентна патека за учење. Сепак, партнерите мора да ја почитуваат препорачаната прогресија на учење, која се движи од контекстуално разбирање до практична примена и конечно до институционални и рефлексивни димензии.

Секој модул мора да се третира како целосна единица за учење која интегрира:

- концептуално разбирање, развој
 - на практични вештини,
 - рефлексивни и ставови
- компоненти.

5.2 Внатрешна поделба на модулите

Секој модул мора да биде внатрешно поделен на тематски единици. Овие единици се изведени директно од темите и подтемите дефинирани во Активност 4.1.

Партнерите мора да обезбедат дека:

- секоја подтема е јасно доделена на одреден модул и единица,
- ниедна подтема не е изоставена или дуплицирана низ
- модулите, внатрешната структура на модулите е доследна низ наставната програма.

Оваа внатрешна поделба подоцна ќе им овозможи на авторите на прирачникот да развиваат содржина поглавје по поглавје без двосмисленост.

6. Методологија чекор по чекор за развој на наставна

програма *6.1 Поврзување на целите на учењето со модулите на наставната програма*

Првиот чекор за сите партнери е да ги поврзат целите за учење идентификувани во рамките на Активност 4.1 со соодветните модули на наставната програма. Ова поврзување обезбедува дека секоја цел за учење е експлицитно опфатена во рамките на наставната програма.

Партнерите одговорни за модулот мора да проверат дека: сите релевантни цели за

- учење се целосно опфатени, целите за учење не се третираат површно, и
- напречните цели (како што се инклузија, рефлексивност и соработка) се вградени
- низ целиот модул.

Овој чекор го координира координаторот на проектот, кој обезбедува кохерентност низ модулите.

6.2 Дефинирање на резултатите од учењето на ниво на модул

Откако ќе се поврзат целите на учењето, партнерите мора да ги дефинираат резултатите од учењето на ниво на модул. Овие резултати опишуваат што ќе можат да прават учесниците откако ќе го завршат модулот.

Резултатите од учењето мора да:

- да бидат напишани на јасен, акционо
- ориентиран јазик, да ја одразуваат
- професионалната пракса во
- ВЕТ-окружувањето, да го интегрираат
знаењето, вештините и ставовите, да бидат
реално остварливи во рамките на опсегот на
модулот.

Партнерите треба да избегнуваат претерано општи или академски формулации.

Резултатите од учењето треба да бидат разбирливи за практичарите и употребливи за дизајнот на обуката.

6.3 Одредување на обемот и длабочината на секој модул

Секој модул мора да има јасно дефиниран опсег. Партнерите треба да наведат:

- тематскиот фокус на модулот,
- нивото на длабочина соодветно за возрасни професионалци во стручното образование, рамнотежата помеѓу теоретскиот придонес и практичната примена.

Описот на наставната програма мора да ја наведе индикативната работна оптовареност по модул. Ова вклучува:

- проценети часови за учење, пропорција на водено учење наспроти саморефлексија, препорачана рамнотежа помеѓу предавањата, вежбите и дискусијата.

Овие информации се од суштинско значење за планирање и пилотирање на идната обука.

6.4 Избор на педагошки пристапи

Описот на наставната програма мора да предложи педагошки пристапи, а не детални планови за часови. Партнерите мора да опишат како ќе се овозможи учењето, а не точно како ќе се предава минута по минута.

Педагошките пристапи мора да бидат:

- центрирани на ученикот, партиципативни, засновани на искуство, соодветни за разновидни професионални позадини.

Партнерите мора да обезбедат дека предложените пристапи поттикнуваат:

- учење од врсници и размена на искуства, рефлексија на личната

пракса, примена на наученото во реални контексти на стручното образование и обука.

6.5 Интеграција на рефлексивната и практиката

Рефлексивната е задолжителна компонента на секој модул. Партнерите мора јасно да опишат како ќе ги поттикнат учесниците да:

- да размислуваат за сопствените ставови и практики,
- да ги идентификуваат пристрасностите и претпоставките,
- да ја поврзат содржината на учењето со нивниот институционален контекст.

Слично на тоа, елементи ориентирани кон практика мора да бидат вградени во секој модул. Тие може да вклучуваат:

- анализа на реални сценарија,
- институционални студии на случај,
- вежби за планирање на акции.

Описот на наставната програма мора јасно да покаже дека учењето е наменето да доведе до конкретни промени во практиката

7. Подготовка за спроведување

7.1 Избор на педагошки пристапи

Чекор	Што да се подготви	Зошто е важно?
1	Прегледајте го нацрт-планот на наставната програма и целите на учењето	Барем еден координатор или стручен соработник за стручно образование и обука треба да ги прегледа нацрт-наставната програма, целите на учењето и материјалите за поддршка од активностите 4.1 и 4.2 пред да започне планирањето на имплементацијата, посветувајќи посебно внимание на инклузивното образование, интеркултурната комуникација, ангажманот на учениците и превенцијата на напуштање на образованието.
2	Запознајте го персоналот со структурата на обуката и материјалите	ВЕТ-трениерите и персоналот треба да ги истражат модулите, практичните активности и ресурсите за да разберат како се организирани и како можат да се прилагодат на различните потреби на учениците и на институционалните реалности.

3	Одржајте ориентациски состанок	Организирајте внатрешна средба во траење од 1,5–2 часа со раководството, едукаторите, тренерите, медијаторите и административниот персонал за да ја прегледате структурата на наставната програма, да се договорите за приоритетите при спроведувањето и да ги распределите одговорностите за подготовка, реализација, поддршка на учениците и евалуација.
4	Изберете приоритетни модули и области на учење	Изберете ги модулите или тематските области кои најдобро одговараат на потребите на учениците и кои можат да се спроведат најефикасно во вашата институција.
5	Утврдување почетна состојба и идентификување на потребите на учениците	Документирајте ја тековната состојба — бројот на ученици, профилите на персоналот и клучните предизвици — за да го поддржите следењето и да ја оцените ефикасноста на нацрт-наставната програма со текот на времето.

8. Развој на наставната програма и распределба на одговорности

Овој дел ги дефинира задолжителните оперативни процедури за развој на наставната програма во рамките на Активност 4.2. Тој воспоставува заедничка работна методологија за сите партнери, ја разјаснува секвенцата на задачи, ги специфицира очекуваните резултати и нивната должина и ги распределува одговорностите на транспарентен и праведен начин. Подолу опишаната процедура е обврзувачка за сите партнери и има за цел да обезбеди кохерентност, квалитет и конзистентност низ сите модули на наставната програма.

Процесот на развој на наставната програма е организиран во две последователни фази:

- (1) развој и валидација на нацрти на модули и
- (2) развој на целосни наставни модули.

Само по успешното завршување и валидација на првата фаза, партнерите можат да продолжат со втората фаза.

8.1 Фаза 1 – Развој и валидација на нацрти на модули

8.1.1 Цел на Фаза 1

Целта на фазата на контури е да се воспостави заедничко концептуално и структурно разбирање на секој модул од наставната програма пред да започне развојот на деталната содржина. Оваа фаза функционира како чекор за координација и осигурување на квалитетот, овозможувајќи му на партнерството да ја провери усогласеноста со целите на учење утврдени во Активност 4.1 и да спречи преклопување, недоследност или неурамнотеженост меѓу модулите.

8.1.2 Опфат и должина на нацртите на модулите

Секоја нацрт-структура на модулот мора да има должина од најмалку три (3) и најмногу пет (5) страници. Нацрт-структурата е концептуален документ за планирање и не смее да содржи целосна содржина за обука, детални вежби или финализирани материјали за учење.

Секоја нацрт-верзија мора да вклучува, на јасно структуриран начин:

- предложениот наслов на модулот и неговата релевантност во
- рамките на целокупната наставна програма; целите на учењето од
- Активност 4.1 што ги опфаќа модулот; јасна поделба на модулот на
- теми и подтеми; индикативни резултати од учењето формулирани
- на ниво на модул; предложената внатрешна структура и редослед
- на содржината; клучни концепти, терминологија и клучни
- зборови што треба да се обработат;
- индикативни педагошки пристапи погодни за професионалци

во стручното образование и обука на возрасни; прелиминарни референци и изворни материјали (политички, академски или

засновани на пракса). Нацртите мора да бидат доволно детални за да им овозможат на партнерите да ја проценат опсегот, длабочината и кохезијата, притоа останувајќи флексибилни за понатамошен развој.

8.1.3 Поднесување, споделување и прегледување на нацрти

Сите описи на модулите мора да се прикачат на заедничкиот проектски диск до рокот договорен во рамките на партнерството. Конвенциите за именување на датотеките мора јасно да го наведат бројот на модулот, насловот и одговорните партнери. Координаторот е одговорен за иницирање на процесот на рецензија. Секоја нацрт-верзија ќе биде рецензирана за:

- усогласеност со целите за учење на
- Активност 4.1; кохерентност со другите
- нацрти на модули; соодветен опсег и ниво
- на детали; јасност на структурата и терминологијата.

Повратните информации се даваат во писмена форма. Само контурите што се прегледани и одобрени можат да продолжат во Фаза 2.

8.2 Фаза 2 – Развој на целосни наставни модули

8.2.1 Цел на Фаза 2

Целта на Фаза 2 е да се трансформираат одобрените нацрти на модули во целосни наставни модули кои го сочинуваат основниот дел од наставната програма. Овие модули подоцна ќе служат како основа за изработка на прирачници и спроведување на обуката.

8.2.2 Опфат и должина на целосните модули

Секој целосен наставен модул мора да има должина од најмалку десет (10) и најмногу петнаесет (15) страници. Оваа должина обезбедува доволна длабочина, притоа одржувајќи кохерентност и употребливост. Секој модул мора да вклучува:

введен дел во кој се наведени педагошкиот рационал и релевантноста; јасно формулирани резултати од учењето изведени од Активност 4.1; структурирани тематски делови кои точно соодветствуваат на одобрениот нацрт; детални објаснувања на клучните концепти и принципи; упатства за примена во реални контексти на стручното образование и обука; примери и објаснувања ориентиран кон практика; рефлексивни елементи кои поттикнуваат професионална самооценка; врски со институционалната пракса и механизмите за соработка.

Модулите мора да бидат напишани со професионален, достапен стил и мора да бидат приспособливи на различни национални и институционални контексти на стручното образование и обука.

8.2.3 Поднесување, преглед и усогласување на модулите

Нацрт-модулите мора да се постават на заедничкиот диск во формат што може да се уредува. Секој модул мора да биде прегледан од најмалку еден партнер кој не учествувал во неговото изготвување. Прегледот се фокусира на јасност, релевантност, доследност и усогласеност со целокупната наставна програма.

Координаторот го надгледува процесот на усогласување, обезбедувајќи доследност на терминологијата, структурата и нивото на детали низ модулите.

8.3 Поделба на модулите и одговорностите на партнерите

Развојот на наставните модули е организиран со користење на модел со водечки и ко-водечки партнер за да се обезбеди избалансиран придонес и заедничко сопствеништво.

8.3.1 Доделување на модулите

- Модул 1 – Социо-едукативен контекст на ромските ученици

Водечки: Асоцијација на Ромски младински центар

Ко-водечки: Институт за инклузија на Роми и малцинства

- Модул 2 – Дискриминација, исклучување и еднаквост во стручното образование и обука

Водечки: SYMPLEXIS

Ко-раководител: Австриска асоцијација за инклузивно општество (AIS)

- Модул 3 – Инклузивни рамки и механизми за поддршка во стручното образование и обука

Водечки партнер: Австриска асоцијација за инклузивно општество (AIS)

Ко-водеч: BK Consult GmbH

- Модул 4 – Инклузивен педагошки дизајн и реализација

Водечки партнер: AKMI

Ко-водење: BK Consult GmbH

- Модул 5 – Флексибилни патеки за учење и напредок на учениците

Водечки: Balkan Bridge

Ко-водење: AKMI

- Модул 6 – Комуникација и интеркултурна компетентност

Водечки: SYMPLEXIS

Ко-водење: Здружение на Ромскиот младински центар

- Модул 7 – Превенција на напуштање и задржување на учениците

Водечки: Балкански мост

Ко-водење: Институт за инклузија на Ромите и малцинствата

- Модул 8 – Рефлексивна пракса и свесност за пристрасност

Водечки: SYMPLEXIS

Ко-водење: AKMI

- Модул 9 – Инклузивни институционални култури и соработка
- Водечки: Австриска асоцијација за инклузивно општество (AIS)
- Ко-водење: Институт за инклузија на Роми и малцинства

АНЕКС I - Матрица за учење

Модул 1 - Социо-образовен контекст на ромските ученици

Единица	Стегнато знаење	Развиени вештини	Демонстрирани компетенции
Единица 1: Ромски заедници – Историја и разновидност	Разбирање на потеклото на Ромите, моделите на миграција, историското прогонство, отпорноста, културната разновидност, јазикот, идентитетот и внатрешната разновидност.	Да се препознава разновидноста во рамките на ромските заедници и да се избегнуваат стереотипи или генерализации при дискутирање за ромски ученици.	Создавајте почитувачки, културно чувствителни и инклузивни средини за учење кои го признаваат ромскиот идентитет, јазикот и доживеаното искуство.
Единица 2: Социо-економски услови	Разберете како сиромаштијата, нестабилното домување, невработеноста, пречките во здравствената заштита, социјалното исклучување и меѓупоколенската неповолност влијаат врз учеството на Ромските ученици во образованието и стручното образование и обука.	Анализирајте како социо-економските услови влијаат на присуството, мотивацијата, континуитетот на учењето и пристапот до услуги.	Одговарајте на потешкотиите на учениците со емпатија и контекстуална свест, наместо да го толкувате неангажираност а како недостаток на мотивација.

Единица 3: Предизвици во образованието и стручното образование и обука	Идентификувајте структурни, институционални, лични и социјални бариери, вклучувајќи сегрегација, тешкотии со превоз, ниски очекувања, предрасуди, недостаток на поддршка, семејни обврски, мобилност и дигитална исклученост.	Мапирајте ги пречките на различни нивоа и користете емпатична комуникација за да ги разберете индивидуалните ситуации на учениците.	Применувајте поддржувачки, несудбоносни и инклузивни пристапи за намалување на бариерите за учество и за поддршка на задржувањето на учениците во стручното образование и обука.
Единица 4: Политики и рамки за инклузија	Разберете ги стратегиите на ЕУ за Ромите, националните политики, приоритетите за антидискриминација, превенцијата на рано напуштање на училиштето и улогата на институциите за стручно образование и обука во инклузијата.	Поврзете ги политичките приоритети со практични мерки во стручното образование и обука, како што се менторство, флексибилно учење, културна свест и механизми за поддршка на учениците.	Интегрирајте ги принципите на инклузија, еднаквост и антидискриминација во дизајнот, реализацијата и институционалната пракса на програмите за стручно образование и обука.
Единица	Стекнуто знаење	Развиени вештини	Демонстрирани компетенции

Единица 1: Разбирање на дискриминациј ата	Професорите за стручно образование и обука ги разбираат главните форми на дискриминација: директна, индиректна, структурна дискриминација, исклучувачки јазик, вознемирување и микроагресии, со дадени примери за подобро прикажување на проблемите со кои може да се соочат Ромските ученици.	Идентификуваат различни форми на дискриминација во секојдневната образовна пракса; препознаваат исклучувачки јазик, пристрасно однесување, намалени очекувања и нееднакви можности за учество.	Активно да препознаваат и да спротивставуваат дискриминаторски однесување и јазик да промовираат правична, почитува и инклузивна комуникација во средината за учење стручното образование.
Единица 2: Правни и политички рамки	Инструкторите за стручно образование и обука ја разбираат системската нееднаквост во образованието и нејзините последици. Инструкторите стекнуваат знаења за процедурална исклученост, скриени институционални бариери, нееднаков пристап, бариери при упис, бариери при присуство, бариери при практикантска работа и комуникациски бариери со Ромските ученици и семејства.	Анализирајте како навидум неутралните правила, политики и процедури можат да ги стават во неповолна положба ромските ученици; бариери поврзани со дигитален пристап, превоз, финансиски трошоци, јазик и сместување за практикантска работа.	Во оваа единица е вклучена групна активност која им помага на обучувачите во стручното образование да научат за практиките на исклучување од страна на училиштата и стручно образование и д применат принципи на еднаквост и недискриминација при прегледување на институционалните процедури.

Единица 3: Еднаквост, права и професионална одговорност	ВЕТ-трениерите разбираат правни и политички алатки на ЕУ за борба против дискриминацијата, како и кратки информации за националните принципи на еднаквост, антидискриминаторското законодавство, рамките за вклучување на Ромите и професионалната етика.	Поврзете ги правните и етичките одговорности со секојдневната настава, поддршката на учениците, оценувањето и институционалната пракса; со групна активност, размислете за улогата на обучувачите и училиштата во справувањето со дискриминацијата.	Демонстрирајте професионална одговорност преку етичкото однесување и поддршка на ранливите ученици; развивајте компетенции кои придонесуваат за институционална одговорност и промовираат еднаков пристап и резултати во ВЕТ-околината.
Единица 4: Справување со дискриминација и поттикнување праведни практики	Инструкторите за стручно образование и обука ги разбираат системите за известување, со совети за институциите и видео за проценка на персоналот. Инструкторите учат за превентивни мерки, инклузивни практики на комуникација и упатства за персоналот за справување со дискриминација, со примери на прашања за проценка на безбедноста, пристапноста и ресурсите.	Даден е детален сет на прашања за проценка, плус посебен сет прашања за персоналот (наставници, менаџери).	Придонес кон безбедна и инклузивна средина во стручното образование; обука без дискриминација; поддржана со краток водич за вработените и квиз што ги сумира прашањата од сите единици.

Модул 2 - Социо-едукациски контекст за Ромски ученици

Единица	Стеknати знаења	Развиени вештини	Демонстрирани компетенции
Единица 1: Што ја прави рамката за стручно образование и обука инклузивна	Инструкторите за стручно образование и обука ги учат главните елементи на инклузивна рамка за стручно образование и обука: достапни информации, флексибилни влезни точки, координирана поддршка, инклузивна педагогија, учество на учениците и правична напредување.	Вештина развиена преку фазата Дијагноза на групната активност, при што се испитуваат влезни точките, координацијата на поддршката, механизмите за учество на учениците и патеките за напредување, а потоа преку фазата Редизајн за да се предложат конкретни институционални подобрувања.	Тренерите можат да ги проценат институционалните практики за инклузија и да препорачаат реални промени кои го подобруваат пристапот, учеството и напредувањето за учениците.
Единица 2: Видови механизми за поддршка на учениците	Инструкторите за стручно образование и обука учат за различни форми на поддршка: академска, социјална, емоционална, финансиска, поддршка поврзана со насочување, лингвистичка и транзициска	Вештина развиена преку активноста "Мапирање" (со наведување на постоечките услуги за поддршка) и фазата "Анализа на празнини" (со идентификување на групи ученици со недоволно покриени потреби и на недостасувачки или тешко достапни	Тренерите можат да ги поврзат учениците со соодветна поддршка и да помогнат да се обезбеди таа да биде достапна, координирана и со почит кон достоинството на ученикот.

	поддршка, како и за важноста од усогласување на поддршката со потребите на учениците без стигма.	механизми за поддршка).	
Единица 3: Координација меѓу улогите и услугите	Професорите по стручно образование учат како професорите, советниците, администраторите, менаџерите и надворешните служби треба да соработуваат за да создадат координиран систем за поддршка.	Вештина развиена преку активност на студија на случај која анализира ученик со ризик, идентификува комуникациски пропусти, доделува одговорности, дефинира точки за упатување и создава реален пат за поддршка.	Тренерите можат да соработуваат со внатрешни и надворешни чинители, да ги разјаснат одговорностите и да обезбедат учениците да добијат навремена и поврзана поддршка.
Единица 4: Пречки во прифаќањето и ефикасноста на поддршката	Професорите по стручно образование и обука учат зошто учениците можеби не ја користат достапната поддршка, вклучувајќи низок степен на доверба, стигма, нејасна комуникација, фрагментирани услуги, лошо темпирање и бирократски процедури.	Вештина развиена преку фазата на идентификација (анализирање зошто учениците не пристапуваат до поддршка) и фазата на редизајн (поедноставување на процедурите за упатување, подобрување на комуникацијата, намалување на стигмата, предлагање проактивно доближување).	Тренерите можат да ги направат системите за поддршка попристапни за учениците, да изградат доверба и да ги намалат практичните или емоционалните пречки за пристап до помош.

Студија на случај 1: Амара	Тренерите разбираат како лошата координација, одложената комуникација и нејасните одговорности можат да доведат до повлекување на учениците.	Развиено преку анализа на пропуштените сесии на Амара, набљудувањето на тренерот, извештајот на администраторот и недостатокот на комуникација со координаторот за поддршка и агенцијата за упатување; учесниците го идентификуваат најраното можно место за интервенција.	Тренерите можат да реагираат рано, соодветно да споделуваат информации и да ја штитат достоинството на ученикот, истовремено спречувајќи го напуштањето.
Случај 2: Џозеф	Тренерите разбираат дека учениците може да изгледаат ангажирани додека доживуваат скриени финансиски, станбени или семејни тешкотии.	Развиено преку анализа на ситуацијата на Џозеф — постои фонд за тешкотии, но процесот на аплицирање е премногу сложен, социјалниот советник е нејасен, а работник за врска е невидлив; учесниците го преобликуваат пристапот преку поедноставени процедури и проактивно индивидуално ангажирање.	Предавачите можат да ги идентификуваат скриените потреби, да ја нормализираат поддршката, да ја намалат стигмата и да обезбедат учениците да не мораат самите да се идентификуваат како "во потешкотии" пред да добијат помош.

Модул 4 – Инклузивен педагошки дизајн и реализација

Единица	Стегнати знаења	Развиени вештини	Демонстрирани компетенции
---------	-----------------	------------------	---------------------------

Единица 1: принципи на инклузивен педагошки дизајн	нструкторите за стручно образование и обука ги разбираат основните принципи на инклузивниот дизајн: пристапност, јасност, флексибилност, релевантност, поддржано учење и активно учество. Инклузијата треба да се планира од самиот почеток, а не да се додава само кога учениците се соочуваат со потешкотии.	Развиени преку Единица 1.6 Групажна активност: Редизајн за инклузија — дијагностицирање на бариери во пристапноста, јасноста, учеството и релевантноста, а потоа редизајнирање со појасни упатства, потпомогнати чекори, алтернативни формати на учество или порелевантни примери.	Тренерите можат да дизајнираат активности за учење кои се пристапни, структурирани, релевантни и флексибилни, притоа поддржувајќи ги стандардите за учење и поддржувајќи ги различните потреби на учениците, вклучително и оние кои се изложени на ризик од исклучување.
Единица 2: инклузивни методи на предавање	Професорите за стручно образование и обука учат како се спроведува инклузивното наставување во пракса преку дијалогско наставување, тимска работа, мултимодален пристап, структурирана поддршка и безбедни рутини за учество.	Развиено преку Единица 2.6 Групова активност: Плеснување во акција — набљудување кој најверојатно ќе учествува или ќе остане пасивен, а потоа преработка на начинот на предавање со додавање работа во мали групи, време за размислување, мултимодален придонес, јасни улоги или побезбедни рутини за учество.	Тренерите можат да овозможат инклузивни наставни сесии каде што повеќе ученици се чувствуваат безбедно, самоуверено и способни да учествуваат, приспособувајќи ја наставата во реално време.

Единица 3: Оценување за инклузија и напредок	професорите за стручно образование и обука ја разбираат евалуацијата како алатка за учење и напредок, а не само како конечна проценка — нормативна евалуација, навремена повратна информација, транспарентност, разновидни докази за учењето и фер поддршка за напредок.	Развиено преку Единица 3.6 Груповата активност: Преиспитување на оценувањето — анализирање на постоечка задача за оценување, идентификување на пречки како што се нејасни критериуми или рестриктивни формати и приспособување на истата со формативна повратна информација, јасни критериуми за успех, алтернативни формати или можности за ревизија.	инструкторите можат да користат проценката за да ја изградат самодовербата на учениците, да го следат напредокот, рано да ги идентификуваат тешкотиите и да создадат поправедни патеки за проценка, признавајќи различни начини за покажување на компетентноста.
Единица 4: Преиспитување на педагогијата без стигматизација	професорите за стручно образование и обука разбираат како поддршката може ненамерно да ги стигматизира учениците кои се премногу видливи, индивидуализирана или заснована на недостатоци — универзален дизајн, нормализирана поддршка, почитувачка адаптација и достоинство на ученикот.	Развиено преку Единица 4.6 Груповата активност: Дизајнирање видлива поддршка и случаите на буливарскиот курс на Елена и Дигиталното урнување на Матео — идентификување на окидачи на стигма и преобликување на поддршката за да биде достапна за сите ученици (визуелни водичи, изборна помош, практика со врсници, заеднички дигитални алатки, флексибилно темпо).	предавачите можат да прилагодат наставата на почитувачки и искретни начини кои ја штитат достоинството на учениците, ја нормализираат поддршката, одржуваат високи очекувања и создаваат инклузивна култура во училницата.

Модул 5 – Флексибилни патеки за учење и ученик

Прогресија

Единица	Стезнато знаење	Развиени вештини	Демонстрирани компетенции
Единица 1: Зошто на чениците им е потребна флексибилност во нивниот пат	Продавачите на стручно образование и обука разбираат зошто флексибилните патеки за учење се од суштинско значење за инклузијата, особено за учениците кои го комбинираат образованието со работа, семејни обврски, прекинатото школување, миграциски искуства или економски предизвици — флексибилни точки за влез/излез, модуларно учење, различни брзини на учење, комбинирано учење, алтернативни патеки за напредување.	Развиено преку секциите 1.1 Зошто флексибилноста е важна за Ромските ученици, 1.2 Што се флексибилни патеки за учење и 1.4 Димензии на флексибилноста — анализирајќи како времето, местото, начинот, содржината и очките за влез/излез можат да се приспособат.	Тренерите можат да објаснат и промовираат флексибилни опции за патеки кои го поддржуваат пристапот, континуитетот и предокот без да се намали валитетот, и да одговорат на нелинеарните патувања на учениците со инклузивно планирање.

Единица 2: Препознавање дека луѓето започнуваат од различни места и имаат претходно учење	Обучувачите за стручно образование и обука (СОО) разбираат дека учениците влегуваат во СОО со различни искуства, вештини и знаења стекнати преку работа, семеен живот, искуство во заедницата, неформално учење или претходно образование — Признавање на претходно стекнато знаење (ПСЗ), валидација, собирање докази, проценка преку портфолио, напредување основано на компетенции.	Развиено преку Единица 2.1 Вовед, единица 2.3 Разбирање на процесот на признавање на претходно учење (RPL), Учебната активност: Мапирање на претходното учење и компетенции — поврзување на претходното искуство на учениците со формалните резултати од учењето.	Инструкторите можат да ги поддржат учениците во резентирањето на нивните претходни знаења, да ги водат низ собирањето докази, да им помогнат на институциите да ги препознаат неформалните/неформално формалните компетенции и да го направат напредокот поефикасен и попоттикнувачки.
--	---	--	---

Модул 6 – Комуникација и интеркултурна компетентност

Единица	Стегнати знаења	Развиени вештини	Демонстрирани компетенции
Единица 1: Комуникација во различни контексти	Професионалните обучувачи во стручното образование ги разбираат комуникациските бариери што можат да влијаат врз Ромските ученици, вклучувајќи јазични јазови, ограничена писменост, институционален жаргон, културни недоразбирања, недоверба, минати негативни искуства и динамика на моќ.	Развиено преку Единица 1.1 Идентификување на комуникациски бариери, Единица 1.2 Улогата на недовербата и минатите искуства и Активноста од работната тетратка 1 — споредување на сложен институционален јазик со поедноставни објаснувања.	Тренерите можат да комуницираат појасно и попристапно со Ромските ученици и другите ученици од различно потекло, намалувајќи ги недоразбирањата преку едноставен јазик, проверка на разбирањето, визуелни помагала и свесност за недоверба или нерамнотежа во моќта.
Единица 2: Основи на инклузивната комуникација	Професионалните обучувачи учат дека инклузивната комуникација се заснова на доверба, транспарентност, емпатија, јасност, јазична чувствителност, почит и слушање на гласот на ученикот.	Развиено преку Единица 2.2 Моќта на емпатијата во интеракцијата, Единица 2.3 Постигнување јасност и јазична чувствителност и Активност 2 од работната тетратка — слушање без прекинување, повторување на она што е слушнато, вежбање фрази	Тренерите можат да изградат почитувачки и доверливи односи со учениците, јасно да ги соопштат очекувањата, да ги слушаат искуствата на учениците, да создадат безбедни простори и да ја поддржат партиципацијата на учениците во донесувањето одлуки и во дијалогот во училницата.

		како "Слушнав дека се чувствувавте..."	
Единица 3: Меѓукултурна компетентност во пракса	ВЕТ-тренерите ги разбираат интеркултурната компетентност, самосвеста, рефлексивната идентитетност, културната отвореност, културната понизност, динамиката на моќта и почитувачкиот интеркултурен дијалог.	Развиено преку Единица 3.1 Развивање на самосвесност и рефлексивност на идентитетот, Единица 3.2 Прифаќање на културната отвореност, Единица 3.3 Справување со динамиката на моќта и разликите и Активност од работната тетратка 3: Човечен јазол.	Тренерите можат да комуницираат со ученици од различни културни средини на почитувачки и рефлексивен начин, препознавајќи ги сопствените предрасуди и приспособувајќи ги стилите на комуникација.
Единица 4: Пречки во комуникацијата и погрешно препознавање	Професорите за стручно образование и обука учат како институционалниот жаргон, претпоставките, стереотипите, погрешното препознавање, јазикот заснован на дефицит и исклучувачката комуникација можат негативно да влијаат врз ангажманот и чувството на припадност на Ромските ученици.	Развиено преку Единица 4.2 Претпоставки, стереотипи и погрешно препознавање, Единица 4.3 Фокус заснован на дефицит и исклучување, Единица 4.4 Стратегии за пристапна комуникација и Активност 4 од работната тетратка.	Тренерите можат да комуницираат на начини што избегнуваат стереотипизирање и погрешно препознавање, користејќи пристапен, почитувачки јазик и јазик заснован на предностите.

Единица 5: Тешки разговори и обновување на довербата	Тренерите за стручно образование и обука (СОО) разбираат како недоразбирањата, несогласувањата, отпорот, конфликтите, ниската доверба и емоционалните реакции можат да се појават во овие средини, особено околу чувствителни теми или теми поврзани со Ромите.	Развиено преку Единица 5.1: Справување со недоразбирања и конфликти, Единица 5.3: Поправка на довербата и помирување, Единица 5.4: Професионализам, грижа за себе и давање повратни информации, и Активност 5 од работната тетратка: Тивка дискусија.	Тренерите можат да се справат со конфликти, отпор и недоразбирања смирено и конструктивно, да ја обноват довербата, да дадат почитувачка повратна информација и да го одржат професионализмот за време на емоционално чувствителни разговори.
---	--	--	--

Модул 7 – Превенција на напуштање и задржување на учениците

Единица	Стеknати знаења	Развиени вештини	Демонстрирани компетенции
Единица 1: Разбирање на напуштањето и отуѓувањето	Професорите по стручно образование и обука разбираат дека напуштањето на образованието обично е постепен процес, а не ненадејна одлука — отуѓување, обрасци на присуство, чувство на припадност, кумулативен ризик, рани знаци на предупредување (избегнување на настава, намалено учество, неизвршени обврски, фрустрација, анксиозност, социјално повлекување).	Развиено преку Работната тетратка, Модул 7, Единица 1, Активност: "Пешачење по патеката" — анализирање на сценарио за случај со ромски ученик, идентификување знаци на предупредување и истражување на можни лични, социјални и институционални причини.	Тренерите можат попрецизно да го набљудуваат однесувањето на учениците, рано да ги идентификуваат ризиците од напуштање и да одговорат со поддржувачки интервенции без обвинување.
Единица 2: Фактори на ризик и заштитни фактори	Професорите за стручно образование и обука учат дека задржувањето на учениците е обликувано од лични, социјални, образовни и институционални фактори — ризици (ниска самодоверба, финансиски тешкотии, дискриминација, слабо чувство на припадност, ригидни структури, лоша комуникација) и заштитни фактори (менторство, поддршка од врсници, инклузивна настава, позитивни односи).	Развиено преку Работната тетратка, Модул 7, Единица 2, Активност: Планирање поддршка за задржување на Ромските ученици — идентификување на фактори на ризик, заштитни фактори и недостасувачка поддршка, а потоа предлагање академски,	Тренерите можат на структуриран начин да го проценат ризикот од напуштање и да осмислат практични мерки за поддршка кои ја зајакнуваат припадността, самодовербата, учеството и истрајноста на учениците.

		социјални и институционални активности.	
Единица 3: Превентивни стратегии во секојдневната пракса	Професорите по стручно образование и обука разбираат дека превенцијата на напуштање на образованието се остварува преку секојдневното предавање, менторството и интеракцијата во училиницата — силни односи меѓу професорот и ученикот, инклузивна педагогија, навратна информација, менторство и флексибилни патеки за учење.	Развиено преку делови за градење силни односи меѓу наставникот и ученикот, примена на инклузивна педагогија, давање конструктивна повратна информација, менторство и создавање флексибилни патеки за учење.	Тренерите можат да создадат поддржувачки средини за учење каде што учениците се чувствуваат почитувани и способни да побараат помош, со што се намалува отуѓувањето пред да доведе до напуштање на образованието.
Единица 4: Институционални системи за задржување	Професорите во стручното образование и обука разбираат дека задржувањето е исто така институционална одговорност — култура ориентирана кон задржување, системи за рано предупредување, координирани одговори, стратегии за повторно ангажирање, процедури за следење и соработка помеѓу наставниците, советниците, администраторите и	Развиено преку активноста за обука: Дизајнирање институционален систем за рано предупредување и одговор — мапирање на постоечките механизми за следење, идентификување на празнини, дефинирање на улогите на вработените и дизајнирање процедури за одговор.	Тренерите можат да ги поддржат системите за задржување на ниво на целата институција преку рано пријавување на загрижености, соработка со колеги и придонесување во плановите за поддршка на учениците и нивното следење.

	партнерите од заедницата.		
--	---------------------------	--	--

Модул 8 – Рефлексивна пракса и свесност за пристрасност

Единица	Стеknати знаења	Развиени вештини	Демонстрирани компетенции
Единица 1: Рефлексивна пракса како професионална вештина	Професионалните обучувачи во стручното образование и обука ги разбираат рефлексивната пракса, рефлексивноста, професионалниот идентитет, критичните инциденти, циклусот на унапредување, етичката пракса и имплицитната пристрасност — вклучувањето бара континуирана рефлексивност за сопственото однесување, вредности, комуникација и професионална улога.	Развиени преку Единица 1.1 Рефлексивност и професионален идентитет, Единица 1.2 Критичка анализа преку "критични инциденти" и Работник модул 8, единица 1, активност 1 — одговарање на прашања како "Како обично зборувам со другите?" и "Каква личност сакам да бидам кога работам со луѓе?"	Тренерите можат да ја користат рефлексивната пракса како професионална алатка за да го подобрат предавањето, комуникацијата и етичкото донесување одлуки, станувајќи посвесни за тоа како нивните сопствени вредности и однесување влијаат врз Ромските ученици и другите ранливи групи.

Единица 2: Разбирање на пристрасноста во образовните средини	Тренерите за стручно образование и обука учат за свесна и несвесна пристрасност, стереотипи, генерализации, селективна перцепција, предрасуди, "Пирамидата на омразата", пристрасност од очекување и како очекувањата влијаат на постигањата на учениците.	Развиено преку Единица 2.1 Основи на пристрасност, Единица 2.2 Стереотипи и генерализации, Единица 2.3 Фокусирана и селективна перцепција и Модул 8 од Работната тетратка, Единица 2, Активност 2 — судење на ученик врз основа на ограничени информации, а потоа преиспитување по добивањето повеќе контекст.	Тренерите можат да ја идентификуваат пристрасноста во сопствените перцепции, да избегнуваат одлуки засновани на стереотипи или нецелосни информации и да одржуваат високи очекувања за сите ученици.
Единица 3: Предрасуди во дејствијата и донесувањето одлуки	Професорите за стручно образование и обука разбираат како пристрасноста може да влијае на распоредувањата, упатувањата, интеракциите во училишната, дисциплината, оценувањето, проценката и перцепциите за мотивацијата или способноста — категоризација, атрибуција, пристрасност при	Развиено преку Единица 3.1 Категоризација и предрасуди при одлучување, Единица 3.2 Атрибуција и интеракции во училишната, Единица 3.3 Влијание на очекувањата, Единица 3.4 Неурамнотежена евалуација и Модул 8 од Работната тетратка, Единица 3: Активност: Пигмалион-ефект.	Тренерите можат да донесуваат поправедни одлуки при оценувањето, дисциплината, упатувањата и поддршката за учениците, избегнувајќи етикетирање и пристрасни очекувања.

	донесување одлуки, влијание на очекувањата, небалансирана евалуација.		
Единица 4: Развивање практики на рефлексивна самооценка	Професорите во стручното образование учат структурирани методи за професионално рефлектирање, вклучувајќи самооценување, рефлексивни дневници, портфолија за учење, анализа на значајни настани, повратни информации од колеги, заедничка евалуација и циклусот на одговор за континуирано подобрување.	Развиено преку Единица 4.1 Систематска самооценка, Единица 4.2 Анализа на значајни настани, Единица 4.3 Колаборативна повратна информација и евалуација од колеги, Единица 4.4 Циклус на одговор и рефлексивната активност: "Што направив добро денес?", "Со кои проблеми се соочив?", "Што можам да направам за да се подобрам следниот пат?"	Тренерите можат да развијат навики за рефлексивност, да бараат повратни информации од колеги и да користат самооценување за да го подобрат инклузивното наставување и да придонесат кон професионалната култура на континуирано подобрување.

Модул 9 – Инклузивни институционални култури и соработка

Единица	Стегнати знаења	Развиени вештини	Демонстрирани компетенции
---------	-----------------	------------------	---------------------------

Единица 1: Што е инклузивна институционална култура	Професорите по стручно образование и обука разбираат дека инклузивната институционална култура се обликува преку заеднички вредности, лидерство, комуникација, припадност, правичност и заедничка одговорност — инклузијата мора да биде видлива во секојдневните рутини, а не само во изјавите за мисија или во формалните политики.	Развиена преку групна активност: Изградба на инклузивна институционална култура — анализирање на тоа како се пречекуваат учениците, како се претставува различноста, кој учествува во донесувањето одлуки и каде маргинализираните ученици може да се чувствуваат вклучени или исклучени.	Тренерите можат да препознаат културни бариери во рамките на нивната институција и да предложат практични промени кои ја зајакнуваат припадноста, застапеноста и инклузијата за Ромските ученици и другите маргинализирани групи.
Единица 2: Лидерство, политики и секојдневна примена	Професорите по стручно образование и обука ја разбираат улогата на раководството, спроведувањето на политиките, одговорноста и пристапите на целата институција за да се оствари инклузијата — политиките се важни само кога се јасно соопштени, разбрани, следени и применети во секојдневната пракса.	Развиено преку Модулот за групна активност 9, Единица 2 — набљудување како се применуваат политиките, дали очекувањата се јасни, како одлуките на раководството влијаат на инклузијата и како одговорноста се споделува низ институцијата.	Тренерите можат да ја поддржат инклузивната имплементација преку подобрување на комуникацијата во врска со политиките, зајакнување на учеството на персоналот и усогласување на институционалните рутини со целите на инклузијата.

Единица 3: Соработка внатре и надвор од институцијата	Професионалните обучувачи во стручното образование и обука разбираат дека инклузијата зависи од соработката меѓу одделите, обучувачите, помошниот персонал, менаџерите, работодавците, организациите од заедницата, социјалните служби и други надворешни партнери — мултидисциплинарен пристап, мрежи за упатување, градење партнерства, заеднички активности.	Развиено преку Модулот за групна активност 9, Единица 3 — анализирајќи каде комуникацијата се нарушува, кои улоги или услуги се одвоени и каде учениците може да "паднат помеѓу системите".	Тренерите можат да придонесат за посилна внатрешна и надворешна соработка со тоа што ќе ги разјаснат улогите, ќе ги подобрат патеките за упатување и ќе ги поврзат учениците со соодветна институционална и поддршка од заедницата.
Единица 4: Институционална самооценка и планирање на развој	Професорите во стручното образование и обука ги разбираат самооценувањето, подобрувањето на квалитетот, планирањето на активности, следењето и институционалното учење — долгорочната инклузија бара искрена евалуација, докази од учениците и персоналот, мерливи цели, доделени одговорности и редовно преиспитување.	Развиено преку Модулот за групна активност 9, Единица 4 — идентификување на институционалните предности и слабости, испитување чии гласови се вклучени или исклучени и креирање акциски план со цели, одговорности, ресурси и чекори за следење.	Тренерите можат активно да придонесат во иницијативите за институционален развој, помагајќи да се создадат реалистични акциски планови за инклузија и да се следи дали инклузијата станува вкоренета, а не само симболична.

Студија на случај: Самира	Тренерите разбираат како исклучувањето може да се појави преку слаба застапеност, јазик заснован на дефицит, недостаток на глас на учениците и нејасна одговорност за инклузијата, дури и кога институцијата се опишува себеси како инклузивна.	Развиено преку случајот Самира — испитување на застапеноста, јазикот на персоналот и припадноста.	Тренерите можат да преминат од симболична инклузија кон практична институционална промена преку подобрување на застапеноста, создавање врсничко менторство или групи за добредојде и вградување консултации со учениците.
Студија на случај: Политика на отворена врата	Тренерите разбираат како исклучувањето може да опстои дури и под наведениот пристап "отворена врата".	Развиено преку случајот со политиката на отворена врата — анализирајќи зошто пораката за "отворена врата" не создава автоматски доверба или учество.	Тренерите можат да ја направат инклузијата заедничка одговорност во сите оддели, наместо симболична политика.

МИРАНДА – Ромска инклузија преку Професионално образование

2021-1-DE02-KA220-ADU-000033517

Подготвено од AIS

Финансирано од Европската Унија. Сепак, изразите ставови и мислења се единствено на автор(ите) и не ги одразуваат ниту ставовите на Европската Сојуз или Извршната агенција на Европската унија за образование и култура (EACEA). Ниту Европската унија, ниту EACEA не можат да се сметаат за одговорни за нив.

*Активност 4.2 – Методологија за развој на
наставната програма за обучувачи во
стручното образование и*